

El filòsof Walter Benjamin, invocat en la guia (i el títol) de l'exposició "Perduts en la ciutat. La vida urbana en les col·leccions de l'IVAM", convida a mirar les ciutats sense indicacions, d'una manera desordenada però molt intencional: "No orientar-se en la ciutat: això potser és poc interessant i banal. Per a això només cal desconeixement i res més. Però perdre's en una ciutat demana una formació molt distinta. Per això, rètols i noms de carrers, vianants, teulades, quioscos i tavernes han de parlar al qui vagareja..." Una mirada a l'estil del *flâneur* de Charles Baudelaire, també recordat pels comissaris de la mostra, la figura literària que s'embevia d'allò efímer i fugisser de l'entorn urbà.

De Goethe a Patrick Modiano, de Paul Auster a Josep Pla, la tradició del *flâneur* ha tingut un reflex molt ric en la literatura dels darrers dos segles. Però la ciutat i les brutals transformacions del segle XX, d'una velocitat i profunditat sense paral·lelisme en la història de la humanitat, també han estat en l'horitzó d'interessos d'unes altres disciplines artístiques. Visions que s'han centrat de vegades en allò obvi, present a la vista de tothom, com ara la fascinació pels gratacels dels inicis de la vintena centúria.

El focus de l'art, tanmateix, també ha fet parada en els aspectes més banals o casuals del paisatge urbà, en els *lieux de la mémoire*, segons la definició de Pierre Nora recollida per Antoni Martí Monterde en *El far de Løndstrup*, en referència al desplaçament dels grans enunciats explicatius cap als petits relats, "els aspectes aparentment insignificants en la història". Llocs invisibles i irrelevants que contenen històries petites però necessàries. Fragments de realitat, òbviament, connectades a l'essència de les ciutats, les persones que les habiten, actors de processos socials i econòmics, en moltes ocasions productors de disfuncions i de realitats incòmodes per a l'espectador, però d'imprescindible fixació.

Mostrar algunes de les infinites cares urbanes del darrer segle és la intenció de la mostra "Perduts en la ciutat. La vida urbana en les col·leccions de l'IVAM", una de les mostres temàtiques a través de les quals el director de la institució, José Miguel G. Cortés, que exerceix també de comissari en col·laboració amb Maria Jesús Folch, pretenia anar mostrant d'una manera tematitzada i ordenada la considerable obra acumulada pel museu en els seus trenta anys d'existència.

La mostra, presentada la passada setmana i que es podrà veure fins al 4 de juny del 2017, conté al voltant de 300 obres d'autors de diferents èpoques i nacionalitats -amb una significativa representació d'artistes valencians- repartides en una desena de sales i 2.000 metres quadrats de superfície. A més de les obres pròpies, l'exposició, en la qual ha col·laborat la Fundació Banc Sabadell, servirà per en-

CULTURA

El poliedre urbà, vist amb els ulls de l'art

L'Institut Valencià d'Art Modern (IVAM) torna a escarbar en la seua col·lecció per bastir una gran exposició temàtica. "Perduts a la ciutat" mostra els diferents processos i circumstàncies que envolten la vida a la ciutat a través de 300 obres repartides en una desena de sales. Una invitació a passejar per una ciutat imaginària i polièdrica a través de la pintura, l'escultura, la fotografia, el cinema o el còmic de la darrera centúria.

Reportatge de Xavier Aliaga

1. Dibuix de l'arquitecte Javier Goerlich del seu projecte per a l'avinguda de l'Oest de València. De la col·lecció Carlos Viñes.

2. L'agitació de l'Europa dels anys 20 i 30 vista per l'equip Crònica: *El Pamflet*, 1973. Aquest fou un dels cinc quadres de la sèrie "El cartel!" que aquest col·lectiu artístic presentà a la Biennal de París del 1973.

3. *Metròpolis*, del 1923. La visió fascinant en format fotomuntatge de Paul Citroën, 1923, la imatge icònica de l'exposició de l'IVAM.

4. Inquietant instal·lació de Juana Francés corresponent a la sèrie "L'home i la ciutat".

citatis (immortalitzats per fotògrafs com Horacio Coppola o Walker Evans) i els gratacels com a símbols d'aquella eclosió. No és casualitat que la mostra agafe com a icona el fotomuntatge de Paul Citroën *Metròpolis* (1923).

D'altres fotògrafs com ara Henri Cartier-Bresson, Agustí Centelles o Kineo Kuwabara documentarien la petjada humana en els processos urbans. Moments també d'agitació: trencant una mica el fil cronològic, hi ha una obra que s'apodera visualment de la sala, *Pamflet*, de l'Equip Crònica, una reflexió sobre la societat burgesa a través de l'apropiació de cartells i obres pictòriques dels anys 20 i 30. A una altra escala, també la ciutat de València canvià la seua fisonomia en aquelles primeres dècades dels anys 20: els dibuixos de l'arqui-

tecte Francisco Javier Goerlich, un dels principals actors d'aquella transformació, en són la prova.

Les primeres seccions de la mostra mantenen la mirada admirada i anecdòtica sobre el fet urbà. És el cas de la sèrie sobre Buenos Aires d'Horacio Coppola pertanyent a un llibre de l'any 1935 que celebrava el quart centenari de la fundació de la ciutat. O de les fotografies de Gabriel Cualladó fruit de les seues passejades per París o Madrid.

La secció "Espais banals" marca el punt de ruptura artística en la dècada del 1960, l'experimentació amb les imatges descontextualitzades, la fixació de l'arquitectura banal i estereotipada de ciutats com Los Angeles (Ed Ruscha) o els catàlegs

senyar noves adquisicions i els fons cedits en dipòsit per la col·lecció d'art contemporani Cal Cego i pel col·leccionista Juan Redón.

El recorregut guiat per les deu sales de "Perduts en la ciutat" s'inicia amb "Fascinació per la metròpolis", situada cronològicament en les primeres dècades del segle XX, quan les ciutats adopten dimensions colossals amb els cartells publi-

1. Obra sense títol de Boris Mikhailov, 1998.
2. L'actriu Tilda Swinton, en una de les imatges de la pertorbadora sèrie *Dream House* (2002), de Gregory Crewdson.
3. De la sèrie fotogràfica anterior, una imatge amb el malaguanyat actor Philip Seymour Hoffman.
4. *Soca*, de Miquel Navarro, de l'any 1987.

→ d'imatges sense detalls ni elements dramàtics de Peter Fischli i David Weiss. En contrast, hi ha també la colorista i expressiva irrupció del Pop, el còmic i els *mass-media*, que tindria reflex en obres de Valerio Adami (*Plein Air N.Y.*, 1968), Eduardo Arroyo (*Toda la ciudad habla de ello*, 1982) o Erró (*Wanted*, 1999-2000).

A les antípodes d'aquestes mirades efervescentes hi ha l'estètica de la desconstrucció de Gordon Matta-Clark, un artista que visitava edificis en demolició, hi obria esclotxes amb un martell i un cisell i en documentava l'interior amb fotografies i pel·lícules. "Aquestes desconstruccions servien a molts artistes a partir de finals dels anys 60 per

obres com la torre de vigilància sense títol de Sigmar Polke (1984), o el fracàs de les utopies modernes, fixades en la mostra de l'IVAM per les inquietants fotografies de Bogotà d'Alexander Apóstol.

Bastir un discurs sobre el fet urbà no pot prescindir de la petjada humana, dels seus habitants. En uns casos, per representar la diversitat, la multiplicitat d'estètiques personals sorgides de la recerca de la identitat (tribus urbanes), o les identitats sexuals que emergien trencant l'ofegós discurs del patriarcat. Noves maneres de vestir-se, amar o expressar-se reflectides per Nan Goldin, Carles Congost, Richard Prince o Sam Taylor-Wood. Dels col·lectius juvenils retratats per Miguel Trillo a la pornografia de Nobuyosi Araki.

La ciutat focus de diversitat ho és també del consum i l'alienació, les desigualtats, les addiccions o la pobresa. Els sectors "segregats de la societat" als quals donen visibilitat artistes com Richard Billingham, Boris Mikhailov o Javier Codesal. Disfuncions que, de vegades, trobem a l'interior dels sectors socials suposadament integrats. Descomposició de la llar i la unitat familiar recreades de manera impressionant en la sèrie de Gregory Crewdson *Dream House* (2002), amb actors consagrats de Hollywood fent de models fotogràfics.

Discordances que ens parlen de la complexitat i les mil cares, moltes vegades aspres i dures, de la ciutat. Que ens empenyen a perdre'ns-hi amb els ulls oberts. ●

estudiar la interconnexió entre l'home de les ciutats i els objectes, el seu fem, l'entorn, la història, el seu futur", aclareix José Miguel G. Cortés.

Potser el visitant trobarà paral·lelismes amb una obra de l'artista d'Asp Mira Bernabeu, *Panorama social*, 298 fotografies de les instal·lacions abandonades del Zoo de València, que mostren "la decadència de l'obra humana enfront del brutal avanç de la degradació mediambiental". Es tracta, convé apuntar, d'una de les adquisicions del nou equip rector de l'IVAM.

L'exposició també recorre la freda i inexpressiva mirada del fet arquitectònic de l'Escola de Düsseldorf. O planteja, a través de la secció "Ciutats imaginades", reformulacions del fet urbà, visions moltes vegades escultòriques, com ara l'obra en zinc i plom de Miquel Navarro *Soca* (1987) o l'escultura minimalista que Per Kirkeby va concebre el 1989 per a l'antic llit del riu Túria. Plasmacions, totes les anteriors, que prescindeixen de la figura humana i que tenen el revers obscur, la mirada endurida de les "Arquitectures de la por", una secció que reflexiona sobre les "societats de control", simbolitzades en

Contra les aules
Tomàs Llopis

CONTRA LES AULES
de TOMÀS LLOPIS

NOVETATS 3i4
Edicions Tres i Quatre / València

Pots seguir-nos a
Facebook i Twitter
Visita la nostra botiga virtual
en www.tresiquatre.com